

under Behandlingen her i Salen af den nævnte Lov af 8de Marts 1856, saa det forekommer mig, at jeg i saa Henseende har Ret til at føre Monrad i Marken til Fordel for mit Standpunkt, og jeg tror, at ingen vil benægte, at Monrad har haft den Dødfattelse, jeg har gjort mig til Tolt for. — Saa kom den ærede Minister ind paa det Spørgsmaal, hvorfor han ikke var gaaet til Lovgivningsmagten, men i Stedet derfor havde betraadt den administrative Vej, og her gav den ærede Minister os en meget interressant Oplysning. Den ærede Minister henviste først til sine Forgængere, hvorledes det var gaaet dem med deres Forslag. Her til skal jeg dog bemærke, at selv om det ikke er lykkedes tidligere Kultusministre at gennemføre en hel gennemgribende Skolelov vedrørende alle Skolevæsenets Forhold, vil det dog ikke være til Hinder for, at Lovgivningsmagten kunde gaa en mere partiel Vej, og det er da ogsaa sket paa flere Omraader. Vi have saaledes paa Retsvæsenets Omraade ikke faaet en almindelig Reform; men paa enkelte Punkter gode partielle Reforme. Og saa med Hensyn til Udviklingen af Skolevæsenet, ere vi tidligere gaaede en lignende, saaledes ved Lov af 2den Maj 1855, L. 8de Marts 1856, som jeg flere Gange har nævnt. Man har ogsaa paa det kirkelige Omraade gaaet den partielle Lovgivnings Vej; naar man ikke kunde gennemføre en fuldstændig Reform med Hensyn til de kirkelige Forhold har det dog ikke været til Hinder for, naar et eller andet Spørgsmaal var bleven brændende, at Lovgivningsmagten har været med til at give partielle Love, saaledes ved Lov om Oprettelser af Valgmenigheder. Hvorfor kunde man ikke ogsaa her gaa samme Vej? Naar den ærede Minister er kommen til den Anskuelse, at den gamle Bestemmelse af 8de Marts 1856 om Antallet af Børnene indtil 100 er forældet, saa forekommer det mig, at den ærede Minister nu kunde ræsonnere som saa: Kan jeg ikke faa en hel Skolelov gennemført, saa vil jeg prøve paa, om jeg ikke kan faa Lovgivningsmagten overbevist om, at dette Forhold maa omgøres ved speciel Lov. Det har den ærede Minister ikke villet; men den ærede Minister har ogsaa angivet en anden Grund, hvorfor han ikke i denne Sag vilde gaa til Lovgivningsmagten. Det var Frygt, ikke for Lovgivningsmagten, men for Finanserne, det var Frygten for, at Kommunerne ikke kunde bære de store Byrder, som vilde medgaa i saa Henseende. Nu siger jeg til den ærede Minister: Der var jo dog ikke noget til Hinder for, at man, naar man ansaa det for urimeligt at paalægge Kommunerne saa store Byrder ved en almindelig

Reform af Skolevæsenet, lod Statskassen tilskyde betydelige Summer. Maaſke den ærede Minister i saa Henseende har næret Frygt for Statskassen, at dens Penge skulde have haft Vinder ad andre Veje, men jeg vilde have sat Pris paa, om Kultusministeren havde optaget en Konkurrence med sin Kollega Krigsministeren. Skulle vi ikke være enige om, at i Stedet for at anvende saa mange Penge til Forsvarsvæsenet, som vi dog maaſte tvivlsomt kunne magte, vilde det have været bedre, om nogle Millioner vare blebne anvendte til et forbedret Skolevæsen, og jeg er nær ved at tro, at den ærede Minister vilde faa Lovgivningsmagtens fulde Sympati i saa Henseende; i ethvert Fald tror jeg at turde forudsætte, at dette Ting vilde give den højtærede Minister sin Sympati ved en saadan Fremgangsmaade. Men noget saadant er ikke kommet frem fra den ærede Ministers Side. Den ærede Minister paastaar, at han vil blive der, hvor han nu er, og at han i ethvert Fald vil afvente at se en Højesteretsdom. Jeg vil da haabe, at den ærede Minister ikke vil være for hidſig med at paalyrde flere Kommuner Processer, men nu altsaa vente, til den Sag, der verserer for Overretten, kan gaa ind for Højesteret. Det er dog hæudet, ogsaa i den senere Tid, at Højesteret er kommen til et noget andet Resultat end Overretterne, og jeg nærer Tillid til, at Højesteret i denne Sag vil tage i Betragtning, hvad det har været Forudsætningen, da man gav Loven af 8de Marts 1856. Den højtærede Minister paaberabte sig sin gode Hensigt og sin gode Vilje. Den ærede Ministers gode Vilje overfor Skolevæsenet har jeg ikke bestridt, men jeg mener, at den ærede Minister har valgt, saaledes som et æret Medlem for bemærkede, den forfærdigste og daarligste Vej, man kunde gaa. Jeg vil sige den ærede Minister, at skal man her i Landet komme til en forbedret Undervisning i Almueskolerne, hvad jeg meget ønsker, vil sandelig Vejen ikke være den, at man sætter Splid mellem Skolevæsenet og Kommunerne. Jeg tror ikke, at det er i Skolevæsenets velforſtaaede Interesse, at man ved administrative Foranstaltninger som dem, den ærede Minister har sat sig i Spidsen for, vækker saa megen Uvilje som muligt og fremkalder en saadan Harm i Befolkningen, som sket er, over Tilhidsættelser af Kommunerne Medbestemmelsesret. Det kan ikke nægtes, at dette ofte har været Følgen af de administrative Foranstaltninger, som den ærede Minister er gaaet til uagtet sin gode Hensigt, og det kunde være, at den ærede Ministers Øſte om, at de Institutt